

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОЦЕДУРИ ЗАХИСТУ ПРАВ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Юлія Сергіївна Канарик¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.07.2025	Право	347.7

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16960634>

Анотація. Стаття присвячена дослідженню адміністративних процедур захисту прав інтелектуальної власності в Україні. Актуальність теми зумовлена євроінтеграційними процесами, що потребують реформування законодавства у сфері інтелектуальної власності. Нормативно-правовий напрям удосконалення адміністративно-правових механізмів пов'язаний зі змінами в законодавстві. Визначено процедури адміністративного захисту, публічні та приватні інтереси осіб у цій сфері. Доведено, що мета такого захисту полягає у дотриманні інтересів суб'єктів суспільних відносин. Проаналізовано Господарський, Цивільний кодекси, КУпАП, профільні закони України. Підкреслено необхідність подальшого вдосконалення нормативної бази задля забезпечення міжнародної інтеграції та ефективного функціонування системи правового захисту в умовах трансформації.

Ключові слова: інтелектуальна власність, адміністративно-правовий захист, державне управління, об'єкт інтелектуальної власності, правозастосування.

**Administrative procedures for the protection of intellectual property rights in
Ukraine**

Annotation. The relevance of the topic of the research is that in the context of European integration, one of the directions of reforming national legislation is legislation in the field of protection of intellectual property rights. The normative and legal direction of improving administrative and legal mechanisms for protecting intellectual property rights is associated with changes in legislation in the field of intellectual property rights. The procedures for administrative protection of intellectual property at all levels of legal regulation of public relations are determined. The public and private interests of individuals during the procedure for administrative protection of intellectual property are studied. It is proved that the main goal of implementing administrative and legal protection is to observe the interests of subjects of public relations that are regulated by legal norms.

The importance of reforming state policy for the further improvement of the legal mechanism of state management in the field of intellectual property protection is determined.

¹ Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3222-7827>

While writing the article, an analysis of the current Ukrainian legislation on the features of administrative protection of intellectual property objects was conducted. To achieve the goal, the articles of the Commercial Code of Ukraine, the Code of Ukraine on Administrative Offenses, the Civil Code and the Laws of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Strengthening the Protection of Intellectual Property Rights”, “On the Protection of the Interests of Individuals in the Field of Intellectual Property during Martial Law Introduced in Connection with the Armed Aggression of the Russian Federation against Ukraine”, “On Copyright and Related Rights” were analyzed. It was proved that the indicated legislative acts require further reform for the sake of international integration.

Keywords: intellectual property, administrative and legal protection, state administration, intellectual property object, law enforcement

Вступ

Інтелектуальна власність як правове явище, що забезпечує охорону результатів творчої діяльності, являє якісно нове явище сучасності. Отримавши закріплення в основних міжнародних актах про права людини, свобода володіння інтелектуальною власністю – це головний принцип функціонування культурної сфери. Для досягнення ефективності у функціонуванні сфери інтелектуальної власності необхідно створити коректно працюючий державно-правовий механізм, важливим елементом якого є захист адміністративними методами та засобами прав на об’єкти інтелектуальної власності.

Головною галуззю права для створення дієвого правового режиму для захисту прав інтелектуальної власності, є адміністративне право. Адміністративне законодавство регулює розмір податків, ціни, питання інвестування, реєстрацій авторських прав. Наведені обставини визначають важливість та соціальну роль механізму адміністративно-правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності.

М. Малець досліджувала історичне становлення адміністративно-правового регулювання інтелектуальної власності та роль інтелектуальної власності в інноваційному розвитку економіки держави та українського суспільства.

Науковиця І. Чуницька досліджувала теоретичні основи ринку інтелектуальної власності, зокрема сутність інтелектуальної власності, її об’єкт та суб’єкт. Визначено, що існує необхідність у забезпеченні захисту ринку інтелектуальної власності як гаранту вступу України до Європейського Союзу, оскільки за його відсутності держава діятиме на підтримку тіньового бізнесу.

А. Шаповалова досліджувала питання правового захисту об’єктів інтелектуальної власності в умовах воєнного стану та вплив збройної агресії на інститут інтелектуальної власності. Визначено основні аспекти захисту інтелектуальної власності, серед яких є дотримання ефективних заходів безпеки, таких як: захист дослідницьких лабораторій і виробничих підрозділів від несанкціонованого доступу, крадіжки або пошкодження об’єктів інтелектуальної власності, цифрові водяні знаки.

О. Світличний проводив дослідження сучасного законодавства правового регулювання комерційної таємниці. Визначено необхідність прийняття єдиного законодавчого акту для врегулювання питань, пов’язаних із створенням, одержанням, зберіганням, використанням, правовою охороною та адміністративним захистом комерційної таємниці.

О. Кравченко проводив дослідження адміністративно-правових засад охорони комерційної таємниці. Визначено необхідність прийняття Закону України «Про

комерційну таємницю» з чітким визначенням правил щодо охорони комерційної таємниці задля збільшення можливостей євроінтеграції України.

П. Шпенова визначає інтелектуальну власність є об'єкт адміністративно-правового регулювання, який здійснюється на підставі адміністративно-правових норм з метою упорядкування, реалізації та захисту прав та законних інтересів суб'єктів правовідносин у сфері інтелектуальної власності.

Г. Миджин досліджує об'єкти суб'єкти і механізми захисту об'єктів права інтелектуальної власності, а також забезпечення дотримання приватних і публічних інтересів, превентивної, відновлювальної та виховної.

Д. Слободянюк здійснив аналіз міжнародних рейтингів та їх показників, що оцінюють рівень розвиненості інституту власності в країнах світу та вказував на важливість спрямування державної політики на подальше вдосконалення правового механізму державного управління в сфері інтелектуальної власності.

Не зважаючи на проведені в Україні реформи в галузі інтелектуальної власності протягом 2019-2024 років згідно із Міжнародним індексом права власності ситуація не змінюється і залишається на низькому рівні, що має негативний вплив на євроінтеграційні процеси України.

Тому метою написання даної статті було дослідити методи адміністративного захисту об'єктів права інтелектуальної власності та запропонувати шляхи для подальшого реформування адміністративного захисту права інтелектуальної власності.

Результати

Відповідальність за порушення права інтелектуальної власності передбачена у статтях 176, 177, 229 Кримінального кодексу України [1] та статтях 51-2, 164-3, 164-6, 164-7, 164-9, 164-13, 345 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2]. Відповідно до даних статей, адміністративна відповідальність полягає у адміністративних стягненнях, а саме накладенні штрафів або конфіскації об'єктів вчиненого правопорушення. Метою встановлення адміністративної відповідальності за порушення інтелектуальної власності варто вважати захист прав власників інтелектуальної власності, сприяння створенню інновацій і запобігання вчиненню правопорушень.

Згідно зі статтею 420 Цивільного кодексу України до об'єктів інтелектуальної власності відносяться результати творчої та інтелектуальної діяльності [3]. Необхідно зазначити, що існує потреба у постійному оновленні переліку об'єктів інтелектуальної власності через технологічний прогрес та різноманітну творчу діяльність. Наразі визначено поділ об'єктів права інтелектуальної власності на три групи, а саме: засоби індивідуалізації (торгівельна марка, географічне зазначення, комерційне найменування; об'єкти авторського права (літературні і мистецькі твори, інформаційні дані, аудіозаписи, відеозаписи, телепередачі) та об'єкти інтелектуальної власності промислового та аграрного секторів.

Встановлення адміністративно-правових норм є правозастосовною діяльністю в тій частині, в якій законодавчі та конституційні норми обмежують діяльність виконавчої влади з видання адміністративно-правових норм. Тим часом вона є правотворчою в тій частині, в якій законодавець й установча влада залишили за органами виконавчої влади свободу з регулювання окремих аспектів діяльності суб'єктів інтелектуальної діяльності. Відповідно адміністративно-правові норми мають певні особливості. Зокрема, вони характеризуються більш високим, ніж законодавчі або конституційні норми, рівнем конкретизації. Інакше кажучи, якщо конституційні норми і меншою мірою норми, встановлені законодавцем, носять досить абстрактний характер, то адміністративно-правові норми, що видаються органами виконавчої влади, більш

конкретизовані. Іншою особливістю адміністративно-правових норм є досить широке коло органів, що володіють повноваженнями з видання таких актів.

У Кримінальному кодексі України [1] передбачена кримінальна відповідальність за наступні правопорушення у сфері інтелектуальної власності: незаконне використання комерційної чи банківської таємниці, порушення авторських чи суміжних прав, незаконне використання товарних знаків, фірмових найменувань, незаконне використання винаходів, промислових зразків, сортів рослин.

У Кодексі України про адміністративні правопорушення [2] встановлено перелік адміністративних правопорушень щодо об'єктів інтелектуальної власності, до яких відносяться: порушення прав на об'єкти права інтелектуальної власності, порушення законів по розповсюдженню об'єктів авторського права, а саме аудіо та відео творів, комп'ютерних програм, баз даних, порушення щодо введеної заборони на рекламу чи надання спонсорства тютюнових виробів.

На думку І. Катеринчук, адміністративна відповідальність щодо права інтелектуальної власності застосовується частіше ніж цивільна та кримінальна, що зумовлено низкою причин [4]. По-перше, склади адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є формальними, а склади злочинів у тій же сфері – матеріальними (статті 176, 177, 229, 232 Кримінального кодексу України). По-друге, потерпілий внаслідок притягнення правопорушника до кримінальної відповідальності отримує лише моральне задоволення (штраф за вчинення злочинів надходить у дохід держави, а для отримання компенсації заподіяних збитків особа має ініціювати судове провадження у порядку цивільного судочинства). По-третє, ступінь суспільної небезпеки від вчинення злочинів у сфері інтелектуальної власності є набагато нижчим від злочинів, які посягають на життя чи здоров'я особи, конституційні чи політичні права.

Автор погоджується з думкою О. Світличного про те, що кваліфікуючими ознаками незаконного використання об'єктів інтелектуальної власності є: наявність або можливість настання шкідливих наслідків; вчинення проступку посадовою особою, а також фізичною особою-підприємцем та повторність [5,с.151].

Правовий захист інтелектуальної власності в контексті адміністративної відповідальності характеризується наступним: - захист інтелектуальної власності може мати місце тільки в ситуації конкретного, що виходить від певного суб'єкта, порушення відповідних прав (реальної небезпеки порушення), або оспорювання цих прав; - правовий захист інтелектуальної власності здійснюється виключно з волі й ініціативи правовласника, проте у випадках передбачених поточним законодавством може бути реалізований за ініціативою державних органів, уповноважених складати адміністративні матеріали за порушення прав інтелектуальної власності; - посягання на права інтелектуальної власності можуть виходити від невизначеного кола осіб, які укладаються з правовласником в договірних відносинах, так й у відносинах не передбаченими договорами.

Механізм адміністративно-правового регулювання передбачає наявність норм права, правовідносин, правозастосовних актів, інших засобів регулятивного впливу, які допомагають державі впорядковувати суспільні відносини, що складаються в певній сфері державного управління. Тим часом для забезпечення реальної дії правового механізму регулювання захисту прав інтелектуальної власності необхідно враховувати обставини, викликані функціонуванням суто економічних законів, які не мають правову форму. Почасти саме цим зумовлюється особливість механізму адміністративно-правового регулювання захисту прав інтелектуальної власності.

Автор погоджується з думкою І. Берестовою, котра визначає наступні основні ознаки публічного інтересу як правової категорії: визнання державою, реалізація заходами державно-владного впливу (за необхідності), загальний суспільний характер

публічного інтересу. Мета охорони публічних інтересів полягає у забезпеченні соціальних потреб окремих осіб [6,с.25].

Сутність превентивного напрямку захисту із застосуванням адміністративних методів полягає у попередженні виникнення правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Мова йде не лише про порушення законодавчо визначених норм щодо захисту інтелектуальної власності, а про злочини будь-яких категорій. Визначено, що названий різновид адміністративного захисту права інтелектуальної власності надає можливість позитивно розвивати суспільні відносини у сфері інтелектуальної власності.

Сутність відновлювальних адміністративних процедур захисту права інтелектуальної власності полягає у відновленні початкового стану володінням об'єктом інтелектуальної власності перед вчиненням правопорушення. Такий спосіб захисту права інтелектуальної власності допомагає створювати нові перспективи розвитку та виведенню суспільних відносин у сфері захисту прав інтелектуальної власності на більш якісний рівень. Застосування відновлювальної мети забезпечує також розвиток правової свідомості учасників суспільних відносин у сфері захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

До основних шляхів розвитку адміністративно-правового захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності відносяться розширення сфери впливу адміністративно-правового регулювання шляхом підвищення результатів роботи відповідальних державних службовців. Варто погодитися з думкою О. Коротун у визначенні прав та обов'язків державних службовців, відповідальних за забезпечення захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, до яких відносяться: забезпечення адміністративно-правового регулювання, застосування нормотворчих, розпорядчих норм, застосування за необхідності заходів державного примусу та притягнення до адміністративно-правової відповідальності, застосування нормотворчих і розпорядчих правових засобів [7].

Автор погоджується з думкою І. Чуницькою про те, що фактичний захист прав інтелектуальної власності полягає в боротьбі митних органів із контрафактними, піратськими та іншими товарами, які порушують такі права. До методів, які варто використовувати аби запобігти порушенню прав на об'єкт інтелектуальної власності можна віднести: створення ініціативи для зупинки митного оформлення товарів з ініціативи відповідального органу, зміна маркування на товарах, знищення товарів, відповідно до яких було порушено право інтелектуальної власності, знищення піратських товарів, що переправляють через митний кордон України [8].

Захист адміністративними методами та засобами прав на об'єкти інтелектуальної власності реалізується державними органами за взаємодії з цілим рядом інших суб'єктів. Захист адміністративними методами та засобами – це конструкція правового впливу на певну групу суспільних відносин у галузі інтелектуальних ресурсів. Реалізація захисту адміністративними методами та засобами прав на об'єкти інтелектуальної власності спрямована на дотримання балансу приватних і публічних інтересів у сфері інтелектуальних ресурсів суспільства. У структурі системи адміністративно-правового захисту прав інтелектуальної власності виділені об'єкти захисту, суб'єкти захисту і механізм захисту. Реалізація захисту спрямована на досягнення певної мети – охоронної, забезпечення дотримання приватних і публічних інтересів, превентивної, відновлювальної та виховної.

С. Надобко вважає неможливість існування повноцінної охорони інтелектуальної власності без жорсткого адміністративного переслідування винних осіб і застосування до них заходів державного примусу [9,с.114].

До повноважень Верховної Ради України як органу законодавчої влади відносяться розробка і прийняття законодавчих актів, котрі визначають норми права, що регулюють відносини у сфері інтелектуальної діяльності. Для забезпечення цієї функції

було створено підкомітет з інтелектуальної власності у складі Комітету з питань освіти, науки та інновацій. 17 грудня 2019 року Комітет з питань економічного розвитку Верховної Ради України провів парламентські слухання «Побудова ефективної системи охорони інтелектуальної власності в Україні», де розглядався проект Національної стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період 2020–2025 роки. За реалізацію державної політики щодо захисту прав інтелектуальної власності відповідальними є органи виконавчої влади. У складі Кабінету Міністрів України за питання інтелектуальної власності відповідає Міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. До повноважень Кабінету міністрів України відносяться затвердження положень про центральні органи виконавчої влади, прийняття управлінських рішень щодо державних підприємств, які здійснюють реєстраційні та наглядові повноваження у сфері інтелектуальної власності в Україні, що діють задля забезпечення розвитку і захисту прав інтелектуальної власності.

Правові норми з регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності закріплюються в указах Президента. Президентом України здійснюється державна підтримка сфери інтелектуальної діяльності. Концепція реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні передбачає реформування системи управління у сфері інтелектуальної власності. До таких документів відноситься Указ Президента України «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності» від 29 вересня 2017 року [10].

Вищий суд із питань інтелектуальної власності повинен здійснювати судочинство за правилами господарського судочинства. Згідно зі статтею 4 Господарського процесуального кодексу України правом на звернення до господарського суду наділяються не лише юридичні особи, а й фізичні особи-підприємці, державні органи та органи місцевого самоврядування та фізичні особи, що не є суб'єктами підприємницької діяльності, також особи, яким згідно із законодавством надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб [11]. У статті 4 Цивільного процесуального кодексу України [12] законодавець підтверджує конституційну гарантію, закріплену в статті 55 Конституції України [13], щодо захисту прав та свобод людини та громадянина і зазначає, що кожна особа має право у порядку, встановленому даним Кодексом, звернутися до суду за захистом порушених, невизнаних чи оспорюваних своїх прав, свобод чи інтересів.

У статті 2 Цивільного процесуального кодексу України зазначено, що завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений і своєчасний розгляд та вирішення справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних прав, свобод або інтересів держави, юридичних та фізичних осіб [14].

За останні роки з'явилася тенденція по зростанню кількості справ щодо вирішення спорів із забезпечення захисту авторського права. Поява тенденції зумовлена необхідністю у застосуванні державного примусу для вирішення спорів. Відповідно до статті 17 Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року суди різних інстанцій можуть застосовувати при розгляді справ Конвенцію 1950 р. й практику Суду як основне джерело права [15]. Відповідно до статті 8 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» жоден громадянин не може бути позбавлений права на розгляд його справи в суді, до підсудності якої вона віднесена згідно із процесуальним законом [16].

У 2023 році Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності» [17]. У Законі передбачена імплементація норм чинного законодавства до положень Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, що стосуються загальних зобов'язань, цивільних заходів, процедур і засобів захисту прав інтелектуальної власності, що передбачені у частині 3 глави 9 розділу IV Угоди та Директиви 2004/48/ЄС

Європейського Парламенту та Ради про захист прав інтелектуальної власності. Закон вносить зміни до процедури адміністративного стягнення грошових коштів. Грошове стягнення має відбуватися на основі заяви відповідача, якщо нанесення шкоди об'єкту інтелектуальної власності було ненавмисним, а також якщо інші способи захисту не співвідносяться зі шкодою, яка була заподіяна позивачу. Сповіднення про правопорушення може бути розміщене не тільки через засоби масової інформації, а й іншими шляхами. Розмір грошового стягнення відповідає розміру нагороди, яку позивач міг би отримати в результаті добровільної передачі прав на використання об'єкту інтелектуальної власності.

Законодавчі норми державного управління у галузі інтелектуальної власності включають у себе: норми, що визначають матеріальний і процесуальний бік реалізації органами державної влади їх повноважень та норми для визначення правового статусу, порядку створення і роботи суб'єктів державної влади у галузі інтелектуальної власності.

У цілому, на сьогодні Україна є учасницею більшості договорів із різних аспектів інтелектуальної власності, що їх адмініструє Всесвітня організація інтелектуальної власності. Ці договори умовно можливо поділити на три категорії: щодо глобальної охоронної системи; щодо класифікації; щодо охорони об'єктів інтелектуальної власності. Міжнародні договори Всесвітньої організації інтелектуальної власності мають характер м'якого права (*soft law*), тобто є не імперативними, а рекомендаційними документами. Ними не передбачається санкцій за невиконання зобов'язань.

Як зазначає вітчизняний дослідник Ю. Капіца основні претензії з боку Європейського Союзу, міжнародних організацій та інституцій викликає в Україні не власне законодавство, а ефективність його реалізації, реальні дії з припинення піратства, створення ефективної судової системи. На підтвердження цього та проведення більш детального аналізу проблем цього дослідження можливо взяти до уваги показники Міжнародного індексу прав власності (IPRI). Показники Міжнародного індексу прав власності (IPRI) використовують політики, бізнес-спільноти та громадські активісти, зокрема, в питаннях визначення інвестиційної привабливості України. Відповідно до інформації Міжнародного індексу прав власності (IPRI) за останні п'ять років Україна посідала від 123 до 105 місця серед 130 країн, які досліджувались (Міжнародний індекс прав власності, 2021).

Під час визначення загальної оцінки в сфері захисту прав інтелектуальної власності відповідно до Міжнародного індексу прав власності (IPRI) враховуються окремі показники, які безпосередньо впливають на оцінку стану справ в цій сфері до яких відносяться: захист торгівельної марки і комерційного найменування; захист патентування; захист авторських та суміжних прав. Для виявлення проблем щодо рівня захисту об'єктів інтелектуальної власності необхідно розуміти рівень захисту кожного з них. Оцінки рівня захисту об'єктів інтелектуальної власності відповідно до Міжнародного індексу прав власності.

Питання щодо правозастосування потребує доопрацювання, так як законодавство України розроблене не на достатньому рівні. Міжнародні організації, що ініціюють здійснення тиску на Україну, критикують не лише українське законодавство з прав інтелектуальної власності, а невиконання його положень. Законодавство являє з себе частину структури функціонування інтелектуальної власності. Законодавство потребує практичного застосування, а для цього необхідними є відповідні адміністративні механізми та процедури, тобто оптимальне і конструктивне державне управління.

Під час незаконного використання об'єкта права інтелектуальної власності відбувається порушення майнових і немайнових прав. Згідно із статтею 20 Господарського процесуального кодексу України [11], автор має право захищати свої немайнові й майнові авторські права через подання позову до Вищого суду із питань

інтелектуальної власності, а особи, яким передані майнові авторські права, – у порядку господарського або цивільного судочинства. Автор вважає такий спосіб розмежування юрисдикцій дієвим при порушенні права на об'єкт інтелектуальної власності. Наприклад автор має змогу передати майнові права на інтелектуальну власність, а немайнові залишаться у автора.

Варто зазначити існуючі недоліки у судовій практиці щодо захисту права на об'єкти інтелектуальної власності. Відповідно до статті 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення [2] існує відповідальність при порушенні прав щодо об'єктів авторського права та суміжних прав, нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності, об'єктів промислової власності. До обов'язкових ознак адміністративного правопорушення права інтелектуальної власності відносяться наявність постраждалого та правопорушника, та наявність документів щодо володіння правом інтелектуальної власності а також підтвердження завданих збитків. Дані уточнюються через відправлення запитів до уповноважених органів. У деяких випадках необхідний висновок експертизи щодо завданих збитків. Така інформація має бути внесена у протокол про порушення права інтелектуальної власності. Різновидами правопорушень, що здійснені щодо інтелектуальної власності є: привласнення авторства, незаконне використання об'єкта або інше умисне порушення права на об'єкт інтелектуальної власності. О. Світличний досліджував правовий захист комерційної таємниці. Встановлено, що право на комерційну таємницю базується на фактичній монополії власника інформації, а не на юридичній монополії на її використання. За порушення даного права застосовуються різні види юридичної відповідальності, включно з адміністративною. Право на комерційну таємницю базується на фактичній монополії власника інформації, тому заборонено тільки зазіхати на цю монополію незаконним шляхом, а власник інформації зобов'язаний зберігати та охороняти комерційну таємницю [18, с.70].

Варто погодитися з думкою О. Шаповаловою, що Україна в особі державних органів та підрозділів через інститут адміністративно-правової відповідальності повинна гарантувати недоторканість права інтелектуальної власності [19]. Основне завдання держави у сфері захисту інтелектуальної власності на сьогодні полягає у забезпеченні національної безпеки, не обмежуючи при цьому корисних нововведень. Держава повинна мати на меті створення нових механізмів для забезпечення захисту об'єктів інтелектуальної власності, оскільки такі дії нададуть змогу залучити більше нових інвестицій та створення нових винаходів.

Для того, аби вдосконалити правовий механізм державного управління в сфері інтелектуальної власності в Україні необхідно провести реформи у різних сферах суспільних відносин, до яких можна віднести: внесення змін до Конституції України щодо обов'язків держави у створенні необхідного рівня правової охорони об'єктів інтелектуальної власності; прийняття нових законодавчих актів, що встановлюватимуть концептуальні положення для діяльності посадових осіб у галузі інтелектуальної власності в Україні; прийняти низку заходів задля покращення захисту авторських та суміжних прав; привести законодавчу базу України у відповідність до європейських стандартів; спроектувати та внести додаткові умови для створення інновацій. Таке реформування можливе шляхом покращення і створення нових законодавчих актів у галузі захисту об'єктів інтелектуальної власності.

Автор погоджується з думкою С. Муйл, котра досліджує безпрецедентність заходів, що було вжито Європейською патентною організацією та вжиті ЄПВ та Європейською агенцією інтелектуальної власності щодо прав інтелектуальної власності внаслідок конфлікту в Україні [20]. Наслідки таких дій наразі є невизначеними, але мають вплив на права власників не лише в Україні, а і в усьому світі. Міжнародне приватне право повинне займати одне з провідних місць для забезпечення захисту прав

інтелектуальної власності, що надасть змогу судам різних інстанцій застосовувати міжнародне приватне право у рішеннях щодо позовів про порушення права власності.

Висновки

Адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності визначається як система теоретичних поглядів і вихідних наукових положень, виражених в категоріально-понятійному апараті загальної теорії права, що розкривають сутність, зміст, функції, методи та форми прояву, рівні і види впливу на суспільні відносини за допомогою адміністративно-правових засобів.

Нормативно-правове забезпечення захисту прав інтелектуальної власності в Україні це сукупність нормативно-правових актів вищої юридичної сили, підзаконних актів органів державної (публічної) влади, відомчих і корпоративних правових актів.

Засобами адміністративно-правового регулювання є правові інструменти та технології, які використовувались для досягнення мети. Адміністративно-правовий захист це передбачені нормативними або індивідуальними правовими актами інструменти забезпечення відтворення закріплених цими актами ідеальних моделей, які передбачають усунення ризиків настання несприятливих наслідків, виключивши заподіяння шкоди інтересам уповноважених суб'єктів.

У змісті адміністративних методів можна виділити організаційно-правові методи, які підпорядковані регулюванню відносин, пов'язаних з організацією діяльності у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Під формою адміністративно-правового захисту прав інтелектуальної власності в Україні розуміють дії органів спеціальної компетенції та посадових осіб з видання адміністративно-правових актів і укладення адміністративно-правових договорів, інші дії вказаних органів, що призводять до юридичних наслідків, в яких проявляються методи діяльності із захисту прав інтелектуальної власності у сфері, де суспільні відносини регулюються нормами цивільного права, а охороняються нормами адміністративного права.

Під органами, що здійснюють адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності в Україні необхідно розуміти органи державної (публічної) влади, які мають повноваження щодо здійснення комплексу правових, організаційних і технічних заходів, спрямованих на припинення порушення прав інтелектуальної власності, відновлення порушених прав, притягнення винних до юридичної відповідальності. До органів державної влади, що володіють повноваженнями щодо захисту прав інтелектуальної власності входять: Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Департамент розвитку інтелектуальної власності вказаного Міністерства, до складу якого входять державні інспектори з інтелектуальної власності, Національний офіс інтелектуальної власності, Національна поліція, Державна митна служба, Державна податкова служба та інші державні органи, наділені компетенцією щодо захисту прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності, судові органи, у тому числі Вищий суд з питань інтелектуальної власності. Органи, які здійснюють адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності мають організаційно-владні розпорядчі повноваження і можуть безпосередньо впливати на стан захисту, видаючи нормативно-правові (або індивідуальні) акти.

Основною метою здійснення адміністративно-правового захисту є необхідність дотримання балансу інтересів суб'єктів суспільних відносин, врегульованих правовими нормами. Чинні правові конструкції у сфері захисту інтелектуальних прав повинні забезпечувати гармонійне співвідношення інтересів авторів, інших правовласників, громадян-споживачів продукції, держави, зацікавленої у встановленні режиму правопорядку та законності в галузі інтелектуальної власності, всіх інших учасників правовідносин у галузі створення та використання результатів інтелектуальної діяльності та порівняних до них засобів індивідуалізації.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. № 51, ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44, ст.356 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Катеринчук І. П. Правова політика держави у сфері охорони права інтелектуальної власності в Україні. *Соціально-правові студії*, 2019. Том 2, № 3, стор. 44–51.
5. Світличний О., Шморгун В. Кваліфікуючі ознаки незаконного використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 150-154.
6. Берестова І.Е. Правова категорія «публічний інтерес» з позиції системного підходу. *Правова держава*. 2019. № 33. С. 19–28
7. Коротун О.М. Адміністративно-правове забезпечення захисту інтелектуальної власності в Україні: автореф. дис... док. юрид. наук. К., 2020. 32 с.
8. Чуницька І. Сучасний стан ринку інтелектуальної власності в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск # 52. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2571/2489>
9. Надобко С.В. Концептуальні аспекти адміністративної відповідальності у сфері інтелектуальної власності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 1(30). С. 113-116.
10. Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності: Указ Президента України від 29.09.2017 р. № 299/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299/2017#Text>
11. Господарський процесуальний кодекс України. Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-III. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 48. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
12. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44, ст.356 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
13. Конституція України: станом на 1 верес. 2024 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2024. 82 с URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
14. Цивільно-процесуальний кодекс України. Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41,42, ст.492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
15. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
16. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності: Закон України від 20.03.2023 р. № 2974-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2974-20#Text>
18. Світличний О.П. Правове регулювання комерційної таємниці як міжгалузевого інституту в системі права та законодавства України. *Право. Людина. Довкілля. Науково-практичний журнал*. 2020. Vol. 11. №4. С. 67-74.

19. Гуржій А.В., Запотоцька О.В., Шаповалова А. О. Правовий захист об'єктів інтелектуальної власності в умовах воєнного стану: збереження та безпека інновацій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. URL: http://lsej.org.ua/2_2023/153.pdf
20. Муйл С. Україна: Інтелектуальна власність як військова зброя. URL: <https://www.iptechblog.com/2022/07/ukraine-intellectual-property-as-a-war-weapon/>